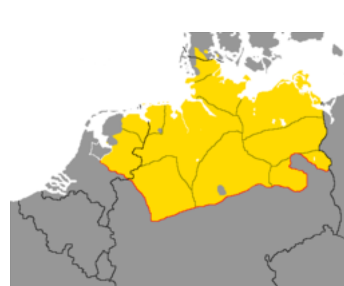
WIKIPEDIA

Alasaksa

Alasaksa eli **alasaksi** on pohjoisessa Saksassa sekä Alankomaiden koillisosissa puhuttava kieli. Vaikka useat saksalaiset maallikot uskovat nykyalasaksin olevan saksan murre tai murreryhmä, sillä on huomattavasti enemmän yhteisiä piirteitä hollannin ja friisin kanssa. Yläsaksasta poiketen alasaksissa, hollannissa ja friisissä ei ole esimerkiksi toteutunut niin sanottua toista germaanista äänteensiirtymää [1].

Alasaksa	
Oma nimi	sassisk, plat/Platt, nedersaksisch, neddersassisch, nedderdüütsch, plattdüütsch
Muu nimi	alasaksi
Tiedot	
Alue	Saksa, Hollanti, Baltia, Inkerinmaa, Viipurin lääni
Virallinen kieli	Schleswig-Holstein, Hampuri, Ala-Saksi, Bremen, Nordrhein-Westfalen, Mecklenburg-Etu-Pommeri, Saksi-Anhalt Brandenburg, Alankomaat
Puhujia	5 miljoonaa
Kirjaimisto	latinalainen
Kielenhuolto	-
Kielitieteellinen luokitus	
Kielikunta	indoeurooppalaiset kielet
Kieliryhmä	germaaniset kielet länsigermaaniset kielet **alasaksa**
Kielikoodit	
ISO 639-1	-
ISO 639-2	nds
ISO 639-3	nds (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=nds)
	Ohje

Alasaksan nykyinen levinneisyysalue.

Muinaissaksista on kirjallisia merkintöjä 800-luvulta 1100-luvun alkuun. Tältä ajalta on säilynyt pääosin uskonnollisia tekstejä. Noin 150 vuoden katkon jälkeen kirjallinen perinne alkaa taas keskialasaksalaisena 1200-luvulla. Kirjoituksessa käytettiin standardina enimmäkseen Lyypekin kansliakieltä.

Keskiajalla alasaksin puhujia asui paitsi Pohjois-Saksassa lähes koko Itämeren alueella sekä Hollannissa. Alueen *lingua francana* keskialasaksa jätti huomattavia jälkiä kaikkiin Itämeren seudun kieliin; muun muassa suomesta on tunnistettu useita alasaksilaisia lainasanoja.[2] Etenkin mannerskandinaavisissa kielissä vaikutus on silmiinpistävä: Suuri osa ruotsin arkikielisestä sanastosta on alun perin lainattu alasaksista. Esimerkkejä tästä ovat *språk* 'kieli', *alltid* 'aina', *byxa* 'housu(t)', *besluta* 'päättää', *stolt* 'ylpeä', *fråga* 'kysyä', *konst* 'taide', *vetenskap* 'tiede', *klok* 'älykäs' ja *köpa* 'ostaa'.[3]

Uskonpuhdistuksen aikaan Raamattu käännettiin erikseen alasaksaksi. Hansaliiton heikkenemisen myötä alasaksan merkitys väheni, ja se väistyi virallisissa yhteyksissä yläsaksan tieltä vaiheittain noin 1500-luvun puolestavälistä alkaen. Saksan yhdistyessä 1870-luvulla yläsaksasta tuli Saksan virastokieli.

Nykyalasaksalle ei ole kehitetty yleiskieltä tai vakiinnutettu yhteistä kirjoitusjärjestelmää.[4] Kieltä kirjoitetaan vaihtelevasti hollannin tai saksan kirjakielen oikeinkirjoitussääntöjä soveltaen. Kielelle on kuitenkin laadittu ehdotus uudeksi yhtenäiseksi kirjoitustavaksi.

Vuonna 1994 Euroopan unioni tunnusti alasaksin alueelliseksi kieleksi. Saksassa alasaksi on virallisesti tunnustettu alueellinen kieli kahdeksassa pohjoisessa osavaltiossa, jotka ovat: Schleswig-Holstein, Hampuri, Ala-Saksi, Bremen, Nordrhein-Westfalen, Mecklenburg-Etu-Pommeri, Saksi-Anhalt sekä Brandenburg[5], kun taas Alankomaista ei ole mainittu alueellisia rajoituksia.[6] Lisäksi Schleswig-Holsteinissa sillä on toisen virallisen kielen asema pohjoisfriisin ja tanskan kanssa.[7] Kieltä puhutaan myös Hessenin pohjoisosassa.

Lähteet

1. http://www.linse.uni-due.de/kuntermund_loewenmaul/etymologie_html/bereiche/lautwandel/lw04.htm#
2. Bentlin, Mikko: *Niederdeutsch-finnische Sprachkontakte. Der lexikalische Einfluß des Niederdeutschen auf die finnische Sprache während des Mittelalters und der frühen Neuzeit*. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura, 2008. ISBN 978-952-5667-02-8. (tiivistelmä suomen kielellä)
3. http://germanic.eu/Middle-Low-German-loanwords-in-the-Scandinavian-languages.htm
4. Hermann Niebaum: *Het Oostnederlandse taallanschap tot het begin van de 19de eeuw*. Henk Bloemhoff, Jurjen van der Kooi, Herrmann Niebaum ja Siemon Reker: *Handboek Nedersaksische Taal- en Letterkunde*. Assen: Van Gorcum 2008, s. 58.
5. https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/148/declarations?p_auth=yiSiFCE2&_coeconventions_WAR_coeconventionsportlet_enVigueur=false&_coeconventions_WAR_coeconventionsportlet_searchBy=s
6. http://www.gesetze-rechtsprechung.sh.juris.de/jportal/portal/t/15u2/page/bsshoprod.psml/action/portlets.jw.MainAction?p1=4j&eventSubmit_doNavigate=searchInSubtreeTOC&showdoccase=1&doc.hl=0&doc.id=jlr-VwGSHV26P82b&doc.part=S&toc.poskey=#focuspoint
7. http://www.gesetze-rechtsprechung.sh.juris.de/jportal/portal/t/15u2/page/bsshoprod.psml/action/portlets.jw.MainAction?p1=4j&eventSubmit_doNavigate=searchInSubtreeTOC&showdoccase=1&doc.hl=0&doc.id=jlr-VwGSHV26P82b&doc.part=S&toc.poskey=#focuspoint

Aiheesta muualla

- Sanakirja Plattmakers (http://www.plattmakers.de/?lang=en)
- Wõhrner Wõõr - Dithmarschenin alasaksin sanakirja + ilmaiseksi ladattavaa kirjallisuutta (http://wöhrnerwöör.de/)
- Itä-Friisin alasaksin sanakirja (http://www.platt-wb.de/)
- Sanakirja Drents (http://www.drentswoordenboek.nl/)
- Streektaal-Organisatie in het Nedersaksisch Taalgebied (http://www.sont.nl/)
- Institut für niederdeutsche Sprache e.V. (http://www.ins-bremen.de/)

Germaaniset kielet

afrikaans · alasaksa · englanti · friisi · fääri · goottI · hollanti · islanti · jiddiš · luxemburg · norja · ruotsi · saksa · tanska · yola